

Zamyšlení nad fotografií,
aneb
Fotografie jako pohled do minulosti i vyjádření duše

Lukáš Vorel

Co je vlastně fotografie? Pomineme-li její fyzickou podstatu, tedy jakýsi typ nosiče vizuálních informací, a zaměříme se pouze na její obsahovou stránku, je fotografie pro každého asi trochu něčím jiným.

Pro někoho může být hřejivou, či bolestnou vzpomínkou na časy již minulé, na chvíle, které prožil se svými blízkými, na místa, co kdysi navštívil, na dobrodružství, která dříve prožíval. Pro jiného může být fotografie naopak uměleckým vyjádřením jeho originálního já, autorského nápadu, myšlenky, představy, snu, nebo i něčeho tak obyčejného a na první pohled bezvýznamného, jako cákanec neznámého nápoje na podlaze baru, z pohledu na nějž se však umělci v hlavě vynořil obraz jeho budoucího výtvaru.

I když je přístupů k fotografii mnoho, každý máme k focení trochu jiný důvod a naše cesty k němu vedou přes různá místa, jedno nás spojuje. Spojuje nás ona radost, když se nám povede hezký snímek, byť třeba ne vždy vyjde tak, jak jsme jej původně zamýšleli.

Já jsem se poprvé dostal k zachycení tohoto světa skrz čočku fotoaparátu někdy ve svých osmi letech. Tehdy jsem dostal od rodičů svůj první kus elektroniky, ze kterého jsem tehdy měl obrovskou radost: malý digitální kompak. V té době jsem však této aktivitě ještě tolik pozornosti a času nevěnoval a byť mě focení bavilo, fotoaparát jsem míval v ruce jen zřídkka.

Posun v mém přístupu k focení, i pohledu na fotografii jako takovou, nastal až v mých šestnácti letech, kdy jsem si pořídil svůj první analogový fotoaparát a byť to tehdy byl pouze obyčejný point&shoot Fujifilm Instax Wide 300 s velmi omezenými možnostmi nastavení i kvalitou výsledných fotografií, analogové focení jsem si zamiloval.

S časem jsem tak do své sbírky postupně přidal ještě několik dalších analogových fotoaparátů na instantní film, z nichž některé byly i fotoaparáty již úctyhodného stáří a každý z nich vždy nabízel o trochu více možností v nastavení a s tím ruku v ruce jdoucí svobody při tvorbě.

Stále tomu však něco chybělo.

To něco, poslední dílek skládačky, jsem doplnil až s konečným přesedláním z instantního filmu na klasický 35mm kinofilm, z polaroidových zrcadlovek na můj nadevše milovaný Pentax MX-plně manuální studiovou zrcadlovku japonské výroby, datovanou k druhé polovině 70. let, která byla vrcholným a zároveň posledním modelem jejich výroby, po němž následovaly již modely s automatickým režimem a různými programy s prioritou času, clony či jinými. Dostál jsem tak své tradici a udržel si plně manuální analogový fotoaparát, který neměl krom elektronického exposimetru jediný elektronický prvek. Měl jsem tak konečně plně volné ruce v tom, co budu s fotoaparátem dělat a má pouť učení se focení a pronikání do jeho tajů mohla naplno začít...

Právě díky focení s těmito fotoaparáty jsem pochopil, jaký je můj hlavní důvod focení, respektive focení s analogovými fotoaparáty- žijeme v době, kdy může vcelku hezkou fotografii vyfotit de facto každý, kdykoli, kdekoli, za takřka jakýchkoli podmínek a co především, může těchto fotografií vyfotit kolik jen jeho digitální úložiště dovolí: stovky, tisíce, desetitisíce... To vše, aby se k nim už poté nikdy nevrátil, nikdy si je neprohlédl, aby už navždy zůstaly trčet v jedné z nespočtu záloh v počítači či na pevném disku. To vše při ztrátě jakékoli autentičnosti samotných snímků, neboť vyfotit n-krát stejně povedený snímek se stalo právě tak snadným, jako stisknutí spouště: Cvak. A série (do jisté míry) dokonalých fotek je hotová. Ale kde je veškeré napětí s tím, jak to dopadne, výzva, um, um...um...nění?

Zdá se mi, že s nástupem nových technologií, byť jistě přinesly i mnoho dobra, se začal vytrácet jakýsi pravý duch focení. Dříve, když se dalo fotit pouze na fyzický a oproti digitálnímu úložišti výrazně dražší film a focení bylo i díky více, či méně manuálním analogovým fotoaparátům náročnější, s sebou nesly fotografie jakousi přidanou hodnotu. Ať už šlo o rodinné fotografie, památeční fotografie dokumentující různé události, či naopak umělecké fotografie, vždy to bylo něco speciálního, něco, čeho si člověk vážil, něco, co když se povedlo, bylo to úžasné a ten pocit, držet takovou fotografii v ruce, či si ji prohlédnout v albu, byl nenahraditelný. Každá fotografie byla autentická, každá byla originál a u každé povedené fotografie si člověk mohl být jistý, že za jejím vzezřením stojí jen fotografův um a šikovné ruce a ne Bionic koprocessor neuronové sítě...

Vím, že se s sebou moderní technologické možnosti přinesly i řadu výhod, výzvy a možnosti, které otevřely dveře, které by technologiím dob minulých zůstaly navždy zavřené- jistě není vše jen špatné. Jen mě mrzí, že si lidé již fotografií a jejich tvůrců neváží tak, jak tomu bylo dříve, protože se fotografie stala jen další masovou, na kvantitu zaměřenou komoditou, které je všude nespočet, ba i nadbytek a od které každý den potkáváme stovky exemplářů- to vše při vědomí, že si člověk nemůže být vlastně ani jistý, zda je pozorovaná fotografie originálem, taková, jakou ji autor vyfotil, či je retušovaná, upravena pomocí nějakého filtru, či dokonce nebyla vůbec vyfocena, nýbrž vytvořena za pomoci umělé inteligence...

Se začínající a stále sílící analogovou renesancí však věřím, že snad ještě v tomto ohledu není vše ztraceno a doufám, že ať už fotíte z jakéhokoli důvodu, neodradí Vás dnešní doba a Vaše tvorba bude Vás i lidi kolem nadále bavit.